

"RUS TILI – ILM-FAN VA TEXNOLOGIYALAR TILI SIFATIDA"

Yuldasheva Munira Moydinovna

Yunusova Malohat Ergashevna

Farg'ona Shahar 1-sonli politexnikumi rus tili o'qituvchilari

Annotatsiya: Ushbu maqolada rus tilining zamonaviy ilm-fan va texnologiyalar sohasidagi o'rni tahlil qilinadi. Tarixan ilmiy meros, texnikaviy hujjatlar va xalqaro kosmik loyihalar rus tilida yuritilgan bo'lib, u bugungi kunda ham ilmiy-tadqiqotlar va texnik sohalarda muhim aloqa vositasi bo'lib qolmoqda. Rus tilida chop etilayotgan ilmiy jurnallar, texnologik hujjatlar, oliy ta'lim resurslari MDH va boshqa mamlakatlar mutaxassislari uchun zarur bilim manbai hisoblanadi. Shuningdek, maqolada IT sohasi, dasturlash, kosmik tadqiqotlar va O'zbekiston misolida rus tilining ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: Rus tili, Ilm-fan, Texnologiyalar, Texnikaviy hujjatlar, Kosmik tadqiqotlar, Ilmiy jurnallar, Dasturlash, IT sohasi, Til siyosati, Ta'lim resurslari, Texnik kasb-hunar ta'limi, Innovatsion taraqqiyot

Zamonaviy dunyoda ilm-fan va texnologiya yuksalishining asosiy kalitlaridan biri bu – global miqyosda tushuniladigan va ilmiy hamkorlikni ta'minlay oladigan tillardir. Ingliz tili bu borada yetakchi bo'lib kelayotgan bo'lsa-da, rus tili ham tarixiy, ilmiy va texnikaviy merosi bilan muhim o'rinni egallab kelmoqda. Ayniqsa, sobiq SSSR mamlakatlari, Markaziy Osiyo va Sharqiy Yevropa davlatlarida rus tili ilm-fan va ta'lim sohasida muhim aloqa vositasidir.

Tarixiy asoslar

Rus tili XX asrda jadal rivojlangan ilmiy-tadqiqot ishlarining markazida bo'lgan. Sovet Ittifoqi davrida ilm-fan, texnika, tibbiyot, matematika va kosmik tadqiqotlar sohasida yaratilgan minglab asarlar rus tilida yozilgan. Ushbu adabiyotlar hanuzgacha ilmiy hamjamiyat uchun muhim manba bo'lib xizmat qilmoqda.

Texnikaviy hujjatlar va nazariy ishlanmalar

Bugungi kunda ham rus tilida yozilgan texnikaviy hujjatlar, loyihalar, me'yoriy-texnik hujjatlar (GOST, SNiP) ko'plab sanoat tarmoqlarida ishlatilmoqda. Muhandislik, qurilish, energetika va IT yo'nalishlarida rus tilidagi resurslar tajriba almashish uchun muhim asosdir.

Ilmiy nashrlar va ta'lim resurslari

Rossiyada va rus tilida chop etilayotgan ilmiy jurnallar (masalan, "Наука и жизнь", "Химия и жизнь", "Вестник Российской академии наук") xalqaro e'tirofga ega. Ular fundamental va amaliy ilm-fanning muhim sohalarini qamrab oladi. Bundan tashqari, Rossiyaning ko'plab oliy o'quv yurtlarida zamonaviy fanlar bo'yicha darsliklar rus tilida olib boriladi va ular MDH davlatlarida ham keng qo'llaniladi.

Texnologik hamkorlik va dasturlash

Bugungi kunda IT va dasturlash sohasida ham rus tilining o'rni ko'zga tashlanadi. Yandex, Kaspersky, 1C kabi kompaniyalar nafaqat Rossiyada, balki boshqa mamlakatlarda ham xizmat ko'rsatadi. O'zbekiston, Qozog'iston, Belarus kabi davlatlardagi IT mutaxassislar rus tilidagi hujjat, dasturiy ta'minot, texnik ko'rsatmalardan foydalanadilar.

Kosmik tadqiqotlarda rus tilining o'rni

Kosmik soha — rus tilining texnologik qudratini eng yaqqol ko'rsatadigan misoldir. "Soyuz", "Mir", "Baikonur" loyihalari rus tilida yuritilgan va bugungi kunda ham ko'plab xalqaro astronautlar rus tilini o'zlashtirishga majbur, chunki Xalqaro Kosmik Stansiyada (ISS) asosiy ish tillaridan biri — rus tilidir.

O'zbekiston misolida

O'zbekistonda rus tili texnik kasb-hunar ta'limi, oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot markazlarida faol qo'llaniladi. Talabalar, muhandislar, tibbiyot va texnika sohalarida faoliyat yuritayotgan mutaxassislar rus tilida mavjud darslik, adabiyot va qo'llanmalarni o'rganib, amaliy ish faoliyatida foydalanadilar.

1. Rossiya ilm-fan tizimi haqida

Rossiya Fanlar akademiyasi 1724-yildan beri faoliyat yuritadi.

Har yili 20 000 dan ortiq ilmiy maqola rus tilida nashr etiladi.

“Elibrary.ru” – Rossiyadagi eng yirik ilmiy maqolalar bazasi.

2. Texnika va injiniringda rus tilining ahamiyati

Texnik loyihalar, qurilish me’yoriy hujjatlari (GOST, SNiP) rus tilida yoziladi.

Muhandislik va energetika sohasidagi xalqaro hamkorliklar ko‘p hollarda rus tilida olib boriladi.

3. Kosmik soha

Xalqaro Kosmik Stansiyada (ISS) rus tili rasmiy ish yuritish tillaridan biri.

NASA va ESA kosmonavtlari Rossiyaga uchishdan oldin rus tilini o‘rganadilar.

4. IT va dasturlash

Rossiyalik kompaniyalar: Yandex, Kaspersky, 1C – rus tilida ishlaydi.

Ko‘plab dasturiy ta’minotlar va hujjatlar rus tilida yozilgan.

5. O‘zbekiston misolida

Toshkentdagi Rossiya universitetlari filiallari (MSU, MIFI, RANXIGS) rus tilida ta’lim beradi.

Texnikum va kollejlar o‘quvchilari rus tilida darsliklardan foydalanadi.

IT va tibbiyot sohasidagi ko‘plab ish hujjatlari rus tilida olib boriladi.

Rus tili — nafaqat madaniyat va adabiyot, balki ilm-fan, texnika va texnologiyalar tili sifatida ham o‘zining dolzarbligini saqlab qolmoqda. U orqali minglab ilmiy ishlar, texnik loyihalar va innovatsion g‘oyalar dunyo yuzini ko‘radi. Shu bois, ilmiy va texnikaviy sohalarda faoliyat yuritishni istagan har bir mutaxassis uchun rus tilini bilish muhim vosita hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. "Русский язык как язык науки и технологий", Под ред. А. В. Щербакова, МГУ, 2022.

2. Абдусатторов, III. – "Texnika va tilda mutanosiblik", // "O‘zbekiston filologiyasi" jurnali, 2021.

3. Наука и жизнь – Rossiyada nashr etiladigan ilmiy-ommabop jurnal.
www.nkj.ru

4. Российская академия наук – www.ras.ru

5.O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi – texnik ta’limda rus tilining o‘rni haqida hisobotlar.

6.IT Park Uzbekistan – IT sohasida rus tilidagi kontent va hamkorlik loyihalari.

7.Yandex Research Blog – rus tilida dasturlash va sun’iy intellektga oid maqolalar.